

Facebook spælir uppá grundleggjandi menniskjanliga tørvin á at vera partur av sosiala felagskapinum. Tað kostar at verauttanfyri. Tí er eisini sera trupult hjá øðrum sosialum netverkum á alnótini at kappast við Mark Zuckerberg

tað. Tørvurin á at føra seg sjálvan fram, at gerast sjónligur í einum sosialum konteksti er eins grundleggjandi menniskjanligur, sum tørvurin at hoyra til er. Men royndirnar at føra seg sjálvan fram hava aloftast ikki til endamáls at tekna nakra rættvísandi mynd av sær sjálvum fyri sínum »vinum«.

Granskarar vísa á, at tað oftast snýr seg um at siga eina ávísa søgu um seg sjálvan. Eina sonevnda ideella søgu um, hvør ein er, ella fegin vildi verið. Hetta er frágreiðingin uppá, at nógv eru rættuliga selektiv í mun til, hvat fyri søgur, tíðindir og myndir tey leggja út. Talan er eina støðuga samleikaskapan; samleikar sum fólk kanska fegin vildu havt í veruliga lívinum, men sum tey hava torført við at liva upp tiluttanfyri sosiala miðilin. T.d. leggja fólk stóran dent á at greiða frá ella vísa hendingar, ið geva ábendingar um at tey hava eitt serliga spennandi ella hendingaríkt lív. Hesar niðurstøður kunnu helst ljóða eitt sindur fordømandi, men tvørturímóti staðfesta tær heldur, at talan er um grundleggjandi menniskjanligar tørvir, ið so ella so eru partar av okkum øllum. Semja er eisini um, at øll ikki eru eins stýrd av sjálvprofilseringsdrívmegini, summi nýta facebook í nógv størri mun í trá við fyrru drívmegina; at hoyra til og varðveita sosial sambond.

Nógv verður eisini kjakast um vansarnar við facebook ovurnýtslu, og røð verður frammundir, at lívið í cyberspace elvir til at fólk missa førleikarnar varðveita tørt sosial í veruliga lívinum. Facebook gevur fólk móguleika at varðveita sosial bond, men á einum rættuliga yvirfladiskum støði. Her er talan um gamla spurningin, hvat kom

fyrst, hønán ella eggi; brúka fólk sína tíð á facebook tí tey eru sosialt afturhaldin, ella gerast tey afturhaldin orsaka av sosialu miðlunum. Semja er tó um, at hóast tøkkin gerast alsamt meiri háfløgd, og skapar bæði avmarkingar og móguleikar, so eru tað framvegis urgomlu menniskjanligu tørvirnir ið liggjan handan nýtsluna av tøkkinum.

Vitan um brúkaran gevur vald

Men sosialir miðlar eru ein snild uppfinning. Umframt at nøkta nakrar grundleggjandi tørvir, gevur brúkarin eiganum nøkur sterk vápn. Brúkarin leverar ókeypis tilfar, tíðindir og myndir, og miðilin heystar ágóðarnar við einum trúgvum brúkaraskara og lýsrum. Tey flestu hugsa neyvan stórvægis um henda partin. Tó hava 59% av brúkarunum á facebook ikki álit á privatásetingunum á síðuni, vísir ein kanning hjá amerikanska CNBC.

Facebook veit meiri um sínar brúkarar, enn flestir statir í heiminum gera um sínar egnu borgarar. Og eingin ivi er um, at brúkarar geva síðuni nógvar persónligar upplýsingar, sum gera síðuna serliga máttmikla. Brúkarar sýna síðuni væl størri álit enn enn

flestum offline myndugleikum, uttan at gera sær stórvægis hugsanir um móguliga misnýtslu. Í kritikkinum verður lagt upp til, at nú netverkið er skrásett á børsinum, í størri mun fær tørv á at gera sær dælt teirri stóru vitan, tað hevur um brúkaran fyri at rættvísgera sítt figgjarliga virði á virðisbrævamarknaðinum. Vitanin um brúkaran er sjálvt livibreyði hjá síðuni. Fleiri óttast, at tí at sosiala netverkið nú í størri og størri mun er knýtt til eksternar síður, harvið eisini kann savna sær enn størri vitan um, hvar aðrastaðni brúkarin ferðast og í størri mun málrætta lýsingar enn betri, umframt áhaldandi vitan um, hvar mobilir brúkarar fysiskt eru staddir til einhvørja tíð.

Men ikki alt er sum tað sær út. Facebook gevur eisini brúkarunum ein valdsmiklan samskiftis platform, ið styrkir samskiftisførleikarnar hjá brúkarunum. Sosialu miðlarnir hava bjóðað siðbundnu miðlunum av. Politikarar kunnu samskifta beinleiðis til sín veljaraskara uttanum filtrið hjá siðbundnu miðlunum og í størri mun seta egnan dóm á samskifti.

Eygleiðarar halda, at sosialu miðlar-

nir, og serstakliga facebook kunnu spæla ein týðandi leiklut fyri, hvør vinnur amerikanska forsetavalið í november fyri fyrstu ferð. Barack Obama og hansara fólk hava sett ein heilan hóp av tøkniðilgum serfrøðingum til at savna dáta um móguligar veljarar, eitt nú av facebook. Høvuðsheimasíðan hjá Barack Obama eggjar viðhaldsfólki til at logga á við facebook, harvið fær síðan atgongd til persónligar upplýsingar og vinarnetverkið hjá viðhaldsfólkunum. Í Føroyum síggja vit eisini at politikarar í nógv størri mun dagliga leggja sín boðskap út á facebook, eisini tá val ikki er. Hetta tykist vera normurin. Og tað er helst bert ein spurningur um tíð, áðrenn teir flestu eru á sosiala netverkinum hjá 28 ára Zuckerberg. Løgið at hugsa sær, at ein heimasíða, ið hevur høvuðssæti í Kalifornia í USA, kann fáa beinleiðis ávirkan á føroyskan politikk og valstrið.

Sjóðarhorn

Menniskjan er í síni essens eitt floksdjór, hvørs hægsta endamál eru sambondini við onnur menniskju. Hesa grundleggjandi sosialu drívmegina hevur netverkið hjá Mark Zuckerberg frammum alt annað duga at kapitalisera uppá.

Facebook hevur longu tryggja sær eitt slag av persónligum sálarfrøðilgum monopoli. Ert tú ikki á sosiala netverkinum, kanst tú ikki vera vísir í, at verða boðin við til spennandi og týðandi sosial tiltøk, umframt at alsamt fleiri nýta netverkið sum grundleggjandi samskiftisplatform frammum smsir og teldupost; skalt tryggja egna luttøku mást tú vera á netverkinum.